

49

7

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. Έρωτ. Β. 19 / 1970

Α'.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

15-20/1/1970

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) *ἤγρια Παραβυτινὴ*
(παλαιότερον ὄνομα: *ἤγρια Παραβυτινὴ*), Ἐπαρχίας *Βόλου*.....
Νομοῦ *Μαγνησίας*.....
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος *Χρήστου*
Ζαυλάντι.... ἐπάγγελμα *διδάκτορας*.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις *ἤγρια Παραβυτινὴ Βόλου*.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον.. *41*.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Βασίλειος Ζαυλάντι, το*
γένος Διμήτριον Παύδοβιάντι
ἡλικία... *68*.... γραμματικαὶ γνώσεις... *ἀγράμματος*
..... τόπος καταγωγῆς *ἤγρια*
Παραβυτινὴ Βόλου

Β) ΑΔΑΔΗΜΙΑ ΔΘΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; *Διὰ βωλοράν προωρίζοντο αἱ ἰσομεταί*
περιοχαὶ αἱ διὰ βοσκῆν προωρίζοντο αἱ ὄρεα.
Ἐπίτηρον αὗται χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; *Ἐπιχωρίζονται χωριστὰ.*
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινοτήτας· δ) εἰς μονὰς κλπ. *Ἐἰς ἰσομεταί-
βοῖαι καὶ ἰσομεταί εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ καὶ ἰσομεταί ἐγκληνώματα.*
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; *Ὁ πατὴρ διατηρεῖ καὶ περιουσίαν του καὶ
μετὰ τὸν γάμον καὶ τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν
μετὰ τὸν θάνατόν του.*

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφότερας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ; *οὐ. ἢ ἔχειται μίαν ἢ καί τας δύο.*

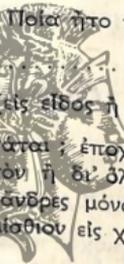
Γεωργίαν ἢ κτηνοτροφίαν

2) Οί τεχνίται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ; *οὐ.*

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ;

Δεν εἰργάζοντο μεγάλα κτήματα

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασικάτοροι κλπ.)

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα)

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θερισμὸν, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητῶν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἐπὶ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἀνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ;

οὐ.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

οὐ.

6) α) Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

Δεν ἐπήγαιναν εἰς ἄλλα κῆρα δια νεύρεσιν ἐργασίας

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνίται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

οὐ.

δ'. 1) Πώς έλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκήν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικήν (μέ καυσίν: α) τῆς καλάμιας μετά τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

Με ζωϊκὴν κώπρον

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ...

πρῶτον φοῦσε ἡμεῖς το ἔτος 1935

ε'. Ἐκ τῆς πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ...

ἡμεῖς το ἔτος 1920

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκευάζετο τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἔγινετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ...

ἐκ τῆς βιολογικῆς το μονοφτερο ἄροτρον ἢ δι' ἐφομίδεων καὶ ἐξ ἑκὸς ἀπὸ κινῶ ἄροτροσίων

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτροῦ με τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. .... 4. .... 7. .... 10. ....

2. .... 5. .... 8. ....

3. .... 6. .... 9. ....

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρῆσει;) Δὲν ποτὸν ποτὸν με τρακτέρ

3) Μηχανὴ θερισμοῦ Δὲν εἶναι ἀρχαὶ μηχανὴ θερισμοῦ

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) *Διὶ ἐφόδου*
Ἡμερὶς 1920 .....
- 5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ .....
- στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον *Ξύλινος ἀροστῆρας*
Λεβεντοφόρος ἀροστῆρας .....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφορές, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν άνωτέρω άρίθμησην).

4) Τò ύνι. Τò ύνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ήτο (ή είναι) μιᾶς μορφῆς διά τήν άροτρίασιν όλων τών ειδών τών χωραφιδών ; δηλ. τών χωματερών (λιβάδια, κήποι) καί τών πετρωδών. - Ίχνογραφήσατε ή φωτογραφήσατε τò έν χρήσει ύνι (ή τὰ έν χρήσει, εάν είναι βιαφόρων τύπων) καί, σημειώσατε πὴν χρήσιν εκάστου.

Το ύνι τοῦ ξυλίνου άροτρου ήτο μιᾶς μορφῆς διά τήν άροτρίασιν όλων τών χωματερών καί τών πετρωδών.

ύνι

5) Ποίον τò σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ άρότρου; *ως τό εἰκονισθέν*

6) Ήτις (ή είναι) κατασκευασμένη εκ ξύλου ή σιδήρου, *κατασκευασμένη*

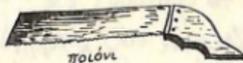

χειρὶς

σπάθη

7) Ἐργαλεῖα διά τήν κατασκευήν καί επιδιόρθωσιν τοῦ άρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, άρίδι, άρνάρι, ξυλοφαί κλπ.)...!

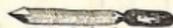
Σκεπάρνι, πριόνι, άρίδι, άρνάρι, ξυλοφαί, βερνι, κλειδί.

πριόνι

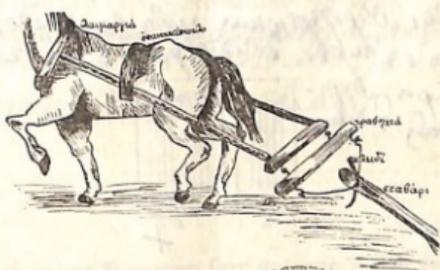
άριδα

ρινι ή ξυλοφαί (άρνάρι)

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῆ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον. *ὡς τοῦ εἰκοσιπέντετου*

ζ. Ἄροτριάσις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναίκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. *Παλαιὰ ἡλικία*

τοῦ ἀγροῦ.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ εὐλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *Δεν ἐνδεδεικναι εἰ*

οἰδοῦν καὶ φωτογραφία

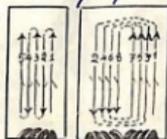
2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. *Τὸ ἄροτρον ἐπιβάλλεται μετὰ τὸν κροτοῦ τοῦ ἀλόγου εἰς τὸ ὑψιστὸν μέρος καὶ ἐπιβάλλεται εἰς τὸ ὑψιστὸν μέρος τοῦ ἀλόγου εἰς τὸ ὑψιστὸν μέρος τοῦ ἀλόγου.*

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποῦ τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

μετὰ σχοινί τοῦ ὁποῦ, καὶ τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακίαι) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

ἢ ὄργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);
ὄργωνεται ἀπεριφερειακῶς μετὰ τοῦ χωρῶν ὄργωμα καὶ μετὰ τὸ δὲ χωρῶν ὄργωμα εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ χωρῶν ὄργωμα καὶ μετὰ τὸ δὲ χωρῶν ὄργωμα

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὄργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὄργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορῆς ἢ σποριάς, γτάμης, σιασιῆς, μεσθρέδες κ.λ.π.); *ἢ χωρῶν καὶ τοῦ ὄργωμα κατ' ὄργον ἐγίνετο καὶ μετὰ τὴν μερίδα (χωρῶν)*

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά); με αὐλακίαν; *ἢ χωρῶν ἐχωρίζετο με αὐλακίαν*

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηταὶ ἄροτρον; *Δὲν ὑπάρχει καὶ οὐκ ἐπιτρέπεται*

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὄργωματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μετὰ τὸ ὑπό: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. *τὸ ὑπό ὄργωμα καθὼς καὶ μετὰ τὸ χωρῶν ὄργωμα καὶ μετὰ τὸ χωρῶν ὄργωμα*

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. *εἰς π.χ. ἔλεον καὶ ὑμφορισμῶν*

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *ἐγίνοντο δύο (το γύρισμα καὶ τὸ ἔλαισμα).*

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ἐγίνοντο καὶ γίνονται δύο ἢ τρία ἔλαισμα καὶ ἕνα ἢ δύο ὀργώματα

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῆ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρο-
νάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῆ κατόπιν σιταρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

Δὲ ἀφίνονται ἐν ἀγροτάλαιον ἐν χωράφι.

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *Γίνονται δύο ὀργώματα*

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; *Τὸ δισάκι*

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργώμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὰ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *μὲ βιδύρα*.....

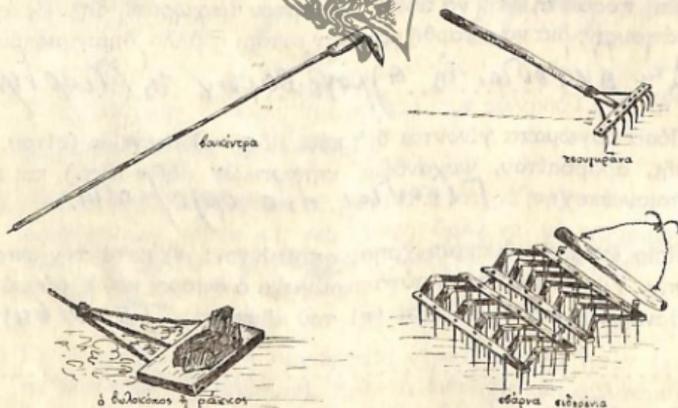
ράβδον

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); *πὺντὰ τὸ ὄργωμα γίνεται τὸ*.....

εὐκαρτίωμα

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων)

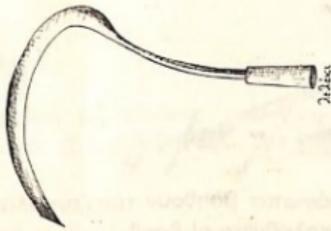
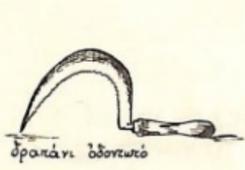
Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ καὶ δὲν ἔχουν ὄργωθῆ γίνεται μὲ τὸ δνομα

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσαπά κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) *οὐ γινώσκω*
ἔργον με τὸ ὀδοντωπὸ δρεπάνι καὶ οὐ
ἀνθρώπος με τὸ κόψιμο.

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε. *ὡς πρὸς ἐργαλεῖα δὲ τὸν ἄριστον*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσης) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τρῶφὴν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). *με τὴν κόψη*

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὀμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

- 5) Ποίος κατασκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) *φντοροροτο ε.κ. του θεωροροτο*
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *ὄχι*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν/μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *πρὸς τὸ β.2.0.μ.*

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *μαζαριε*

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; *οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ε.κ. του ἐδάφους τὰ δράγματα*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν/ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *οἱ χεριε ε.κ. του ἐδάφους τοποθετοῦνται κομμ. πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν καὶ οἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα; Πολλαχού κα-
 λούνται άγκαλιές. *Ημερίδια, παραπάναι και βδο.*

γ. Οί θερισταί.

1) Ποίοι θερίζουν: άνδρες και γυναίκες; 'Υπήρχον (ή υπάρχουν)
 θερισταί, οί όποιοί ήρχοντο ώς έπαγγελματίαι δι' αυτόν τόν
 σκοπόν από άλλον τόπον και προϊόν; *Ευδαίμονες...*
άνδρες και γυναίκες, με σκεύη με...
και άμυγα.

2) Πώς ήμβοντο ούτοι με ήμερομίσθιον (μεροκάματο) ή κατ'
 άποκατήν (ξεκαπής). Ποία ήτο ή άμοιβή εις χρήμα ή εις
 είδος; Τό ήμερομίσθιον ήτο μετά παροχής φαγητού ή άνευ
 φαγητού; (Παραθέσατε με τας πληροφορίες και την σχετικήν
 εις τόν τόπον σας ονοματολογίαν). *Ημερομίσθιο με...*
μερομίσθιο ή και ήμισθιο και ή άμοιβή
ήτο εις χρήμα μετά φαγητού ή με μερομίσθιο.

3) Οί άνδρες ή αί γυναίκες έφερόν τι εις τας χείρας πρós προφύ-
 λαξιν, ίδία τής άριστερᾶς, κατά τόν θερισμόν; 'Επίσης κατά
 την έναρξιν τής εργασίας την πρώτην ήμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εις την μέσην του σώματος δια να μή αισθάνανται
 κόπωσην (δηλ. να μή πονήη μέση των); *Ε. Π. που κρα-*
τιάζουν χείρας έβαλαν μαντήλια
ή μαντήλια εις άνδρες εις γυναίκες και
με μέσην με μαντήλια.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; .....

ἐν ὄρον εἶχε γιν. τὸ ἐξαρ. γιν. ἀφίθμε
ἐξαρ. γιν. γιν. τὸ ἐξαρ. γιν. ἀφίθμε

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. Δὲν τραγουδοῦσαν

μετὰ τὸν θερισμὸν

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένου ἀθήριστοι; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέοντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.

Δὲν γίνονται εἰς τὸ χωράφι
μέρος ἀθήριστον

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύν.

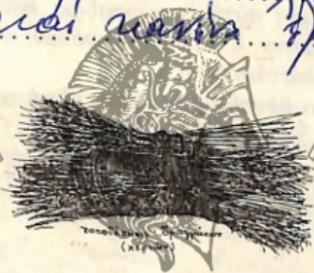
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύν. Ποίαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν; Τὸ ἔσπερας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; .....

Τὸ δέσιμον γιν
σταχύν ἐγένετο ἀμέσως μετὰ τὸν
μαζάντα μετὰ τοῦ χωράφιου, μεταξὺ
ἐπὶ πόσον χρόνον μετὰ τὸν θερισμὸν

- 2) Πώς γίνεται τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Τὸ δεμάτιασμα ἐγένετο ἀπὸ τῶν
 ἰδίων τῶν χεριῶν καὶ ἐκείνου
 αὐτοῦ μὲ χεριῶν ἀπὸ βροῦλα
 ἡ δὲ δεξιά ἀπὸ ἑνὸς ἑξῆς
 μαλακῆς ἐκείνου ἔδενε τὰ δεμάτια
 ἡ δὲ ἀριστερὴ τοῦ ἐκείνου ἔδενε
 ὅσον καὶ κατὰ ἐργασίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρῶνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρῶνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς
 τὴν ἰδίαν θέσιν μετὰ ἀπὸ ὀλίγου ἀφῆσαν
 βικυκλωθέντα εἰς ὅσους καὶ ἐκείνου
 τὸ βροῦλα καὶ ἀποκαταστάσιν εἰς τὴν ἰδίαν
 θέσιν.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότῃ ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
 σας ; ἡ δὲ καλλιέργεια.

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς. *Τέλος Μαυρι-
αρίου με ἄρχα, Φεβρουαρίου*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χῶράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν. *ἢ ἐξαγωγή μὲ ἰσοπέδη γίνεται
μὲ τὸ δίκτυο ἢ καὶ τὸ ἄροτρον.*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσημθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον). Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. *Ἐκτετακτο
ἢ ἐξαγωγή μὲ μύνη με ξηρὰ αὐτογενῆ χόρτα,
τὸ δίκτυον ἐπαισταν με μὲν κόβεται καὶ ἔμπρο-
σθεν εἰσὶ κόβου εἰς στυλ ξηρανθῆ καλοῖαν θηρία
ὅταν ἡ ξηρανθῆ καὶ τὸ μὲν μέρος καὶ ἐπίπλετο με μὲ μύνη ἔμπρο-
σθεν εἰσὶ δίκτυα με ἐπίπλετο.*
- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανός, καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.). *Τέλος Φεβρουαρίου ἢ ἀρχὴς Μαρτίου.*
(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας). *τοῦ βανῶ
μὲ μύνη*

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογία, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Διὰ τὸ δέξιμο τοῦ φρούτου
 ἐκρυβιμοποιεῖτο μὴ μὲν ἀπὸ τοῦ κέντρου μὲν
 καὶ ἄνω καὶ ἔξωθεν δὲ μὲν ἀπὸ τοῦ κέντρου μὲν ἀπὸ τοῦ κέντρου

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρῶνόντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

ἢ μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἐκρυβιμοποιεῖτο
 καὶ ἄνω καὶ ἔξωθεν

2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τοποθεσίας λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σφῆρον; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; .....

Οὐδὲν ἄλλο ἐκρυβιμοποιεῖτο καὶ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια
 εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια
 εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια

3) Ὑπῆρχεν ἀνεκάθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; Πῶς ἔγινε ἀνεκάθεν

εἰς τὸν κέντρον τοῦ ἀλωνίου ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀλωνίου
 καὶ τὸ ἄνω

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Ταῦτα ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀλωνίου

εἰς τὸν κέντρον τοῦ ἀλωνίου ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀλωνίου

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οικογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκει εἰς πολλές οικογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

*Σήμερα
εἶνα εἶνα τὸ εἶναι παρακείμενον ἰσόρροπον ἰσορροπία
καὶ ἴσον ἰσορροπία*

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

*Τέλος
ἰουνίου καὶ διαρκεῖ 3-4 ἡμέρας*

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

Τὸ φαίνεται εἶναι ἴσον ἰσορροπία

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστοῦ ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνου· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων).

*ὡς ἐγένετο συνήθως εἰς τὸν δίστον ἰσορροπία
ἴσον μὲ ἰσορροπία καὶ δὲ ἰσορροπία
φοροῦν*

- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλώ-

νισμόν: Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰουδήποτε ἄλλον.

Τὰ δένδια καταπατῶντα εἰς ἄμην μὴ εἶναι
φίλια καὶ ἀμνίσια καὶ κούβου το δένδιο
καὶ δένδια.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

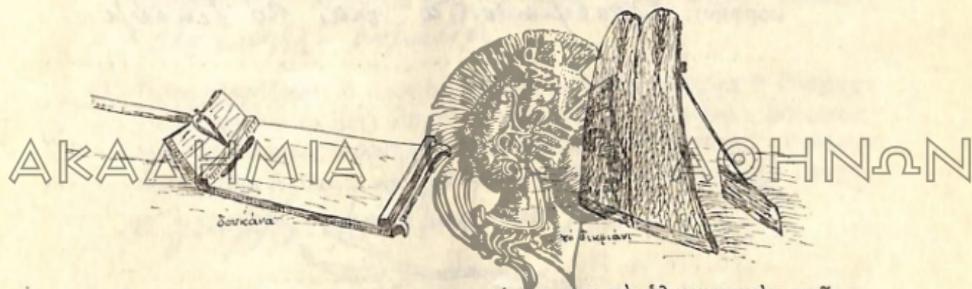
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων καλούμενος στηγερὸς,
στραυλογράς, δοκάνη, βουκάνη κ.ά., ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδίαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα. Τ. Α.

δένδιο καὶ ἀμνίσια εἰς τὸν δένδιο εἰσέρχονται μὴ
ἀμνίσια καὶ ἀμνίσια πρὸς μνηστῆρι καὶ ἀμνίσια
καὶ ἀμνίσια καὶ πρὸς ἀμνίσια καὶ ἀμνίσια
εἰς τὸν δένδιο

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινος τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες και σχετικας φωτογραφιας η ιχνογραφηματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δοκάνια, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἄπο ποῦ τὸ ἐπρωμηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκία, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγυνομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

*Δεξ. χρονικο-επιστημολογικὰ ἀναμνηστικὰ
μικρὰ μὲν ἀναμνηστικὰ ν.π. καὶ ἐξαρτηματικὰ
καὶ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα δοκάνια ἕως
εἰς τὴν ἐξ. ἀναμνηστικὰ ἐξαρτηματικὰ.*

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

Ὁ ἀλωνισμός ἀρχίζει τὴν ἑσπέραν καὶ διακόπτεται τὴν ἑπομένην ἔσπέραν.

12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρῆσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιοῦνται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον δικάλι, δικούλι, δοκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Ἐχρῶντο τὸ δικάλι καὶ τὸ δικούλι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

δοκράνι ἢ δικάλι

ΑΘΗΝΩΝ

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ δικάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφου τὸν ζῶνα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπτους στάχους ;

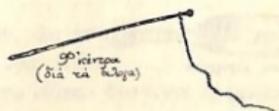
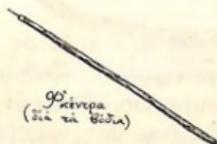
Μετὰ τὴν ἀλωνιστικὴν ἐργασίαν τοῦ ἀκόπτου στάχους ἐν τῶν γροχίαν μὲν διαβρέθει τὰ ψιλά μὲτα μὲν ἐξοφροῦν.

14) Ἦτο ἐν χρῆσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν, ράβδον αὐτὴν), (Βλέπετε κατωτέρω εἰκόνα).

Ὁ μακροῦς (ἔχει ἐνὸς μίτρον καὶ οὐκ ἔχει δριμύνην ἔσφρα.)

- 15) Πώς λέγεται η εργασία του άλωνίσματος ενός απλώματος, δηλ. ενός στρώματος σταχύων εντός του άλωνιού. (Έν Κρήτη καλείται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. απλώματα) σιτού, κριθής, βρώμης κλπ. ήλωνίζοντο καθ' ἡμέραν 4 εργαζόμενοι... 2-3 ημερησίως

.....

- 16) Πώς λέγονται οί άλωνισθέντες στάχυες, προτού λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτη : μάλαμα)

δεν ἔχοντε σφομαία

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἴδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπανηδες, καλούμενοι ἀλωνορατοὶ καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

ο γεωργός με ἴδικα του ζῶα

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

οχι

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου; (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.).....

κοπάνου στρογγύλης

ξύλο καμωμένο διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ κερῶς δημητριακῶν.....

ἢ ἀκρόμας

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῆ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν;.....

- 21) Ποῦ ἐτοποιητοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

και εις την αχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

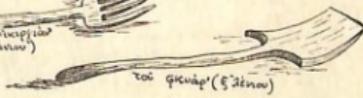
22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μῆπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) *Τ.Ο. 1990 μ.ν. ἐργο.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτομασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῦεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιρχιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. *Τ.Ο. λειῶμα σωρεῖται διὰ τὸ θρινάκι καὶ τὸ δικριάνι.*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. *Ο βυρσο*

εἶχε βράχια βροχίον. Δὲ ἰδιόρην καὶ ἰδίον (αὐτοδύνη) ἐπὶ τοῦ βυρσο (μαχαίρου ἢ ἄλλο τι.)

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. *μὲ το βυρσο*
μαί το βυρσο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
ἄνδρας, γυναῖκα καὶ παιδί.

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἷς τινος τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ αἶτος κλιπ ;
κόττορα Δὲ ἐγινετο δαύτο ἀπὸ κλιπ

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαρούλισμα καί καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο .....

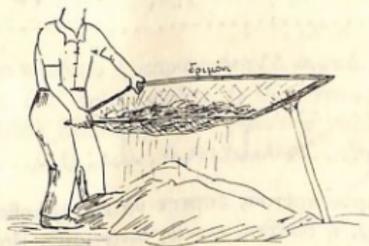
- 6) Ἐφοῦ διὰ τοῦ λιγνίσματος (ἀνεμίματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ά.) ; .....

Με τὸ κούβινο .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

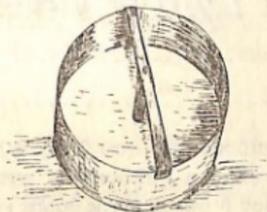

ων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δέ και ίχνο-
γράφημα αυτού· βλ. κατωτέρω σχετικές εικόνες).....

Δεν υπάρχουν όγκοι υπό ζυγίτους

μίσσκαλι

κούπελο

2) Ποία άλλα βάρη κατεβάλλοντο εις είδος εις τὸ άλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῆσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ίχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) *Δεν μεταβάλλομεν τὸ σχῆμα*

κατὰ τὸν καιρὸν

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἢ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας) *Εἰς μὴ ἀναλυτικὴν οἰκίαν του*

4) Τὸ ἀχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ άλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθῆ-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; *Εἰς τὸν ἀρχαῖον*

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογή τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλύτερους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοῦ καλύτερου στάχου

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Ἐν τῷ κορυφῶν σταχῶν πολεμικῶν ἀρκυῶν ἢ ἀπὸ ἀνεργῶν ἐν τῷ εἰκονοστάσιον

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσειται, πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *Τὸ εἶδος τῆς πλεκτῆς*

Ἐν τῷ βλαστῶν, ῥαφῶν, ὑφῶν καὶ ἐν τῷ εἰκονοστάσιον ἐπὶ εἰς εἰς διὰ τὸ εἶδος μέρους ἢ μέρους καὶ εἰς

Δ. ΕΤΗΘΙΑΙ ΨΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἀνάμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τ.ἡ. Α. Ἡμερομηνία

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; *Τὸ εἶδος τῆς φωτιᾶς, ἔθιμο καὶ ἡμερομηνία ἐπὶ εἰς εἰς διὰ τὸ εἶδος μέρους καὶ εἰς εἰς*

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

Ἐπιπλοὶ καὶ θάρμιν δέν καίονται ἴσως
ἐξ ἄλλο ἐξ ἑνὸς κερραίν

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς) ..

Ὁ.Χ!

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφήν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

[Χρῆστος Ζατάνης, Διδάκτορας. Ἡ βύβλος
αὐτὴ ἐγένετο φωτὸς ἐν 15-20 Ἰανουαρίου 1970]

Ἐν Ἀθήναις Πρακτικὴ ἐν 20-1-1970
ὁ Διδάκτορας

ΧΡΗΣΤΟΣ Κ. ΖΑΤΑΝΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ